

d-282

UPUTSTVO

O UPOTREBI, ČUVANJU I ODRŽAVANJU
ŠLEMA M59

— 1972 —

25/10-4/3

SAVEZNI SEKRETARIJAT ZA NARODNU ODBRANU

Pe-91

Službeno

UPUTSTVO
O UPOTREBI, ČUVANJU I ODRŽAVANJU
ŠLEMA M59

— 1972 —

Štampa: Vojna štamparija — Beograd, Generala Ždanova 40b

Savezni sekretarijat za narodnu odbranu
GENERALŠTAB JNA
UPRAVA PEŠADIJE

Broj 765
14. IX 1972. god.

Na osnovu tačke 2, pod d) Naređenja Saveznog sekretara za narodnu odbranu broj 314 od 19. avgusta 1971. godine, propisujem

U P U T S T V O
O UPOTREBI, ČUVANJU I ODRŽAVANJU
ŠLEMA M59

koje stupa na snagu odmah.

NAČELNIK
general-potpukovnik
Miloš Stanimirović, s. r.

S A D R Ž A J

	Strana
I. NAMENA I OPIS ŠLEMA M59 — — — —	7
II. PRIPREMA ŠLEMA M59 ZA UPOTREBU I NAČIN KORIŠĆENJA — — — — —	15
1. Postavljanje opreme na kalotu šlema —	15
2. Podešavanje unutrašnje opreme šlema —	17
1) Podešavanje obima naglavka — —	17
2) Podešavanje visine šlema na glavi —	17
3. Način korišćenja šlema — — — —	18
III. ČUVANJE I ODRŽAVANJE ŠLEMA M59 —	21
1. Opšte odredbe — — — — —	21
2. Čuvanje šlema — — — — —	22
3. Održavanje šlema — — — — —	23

I

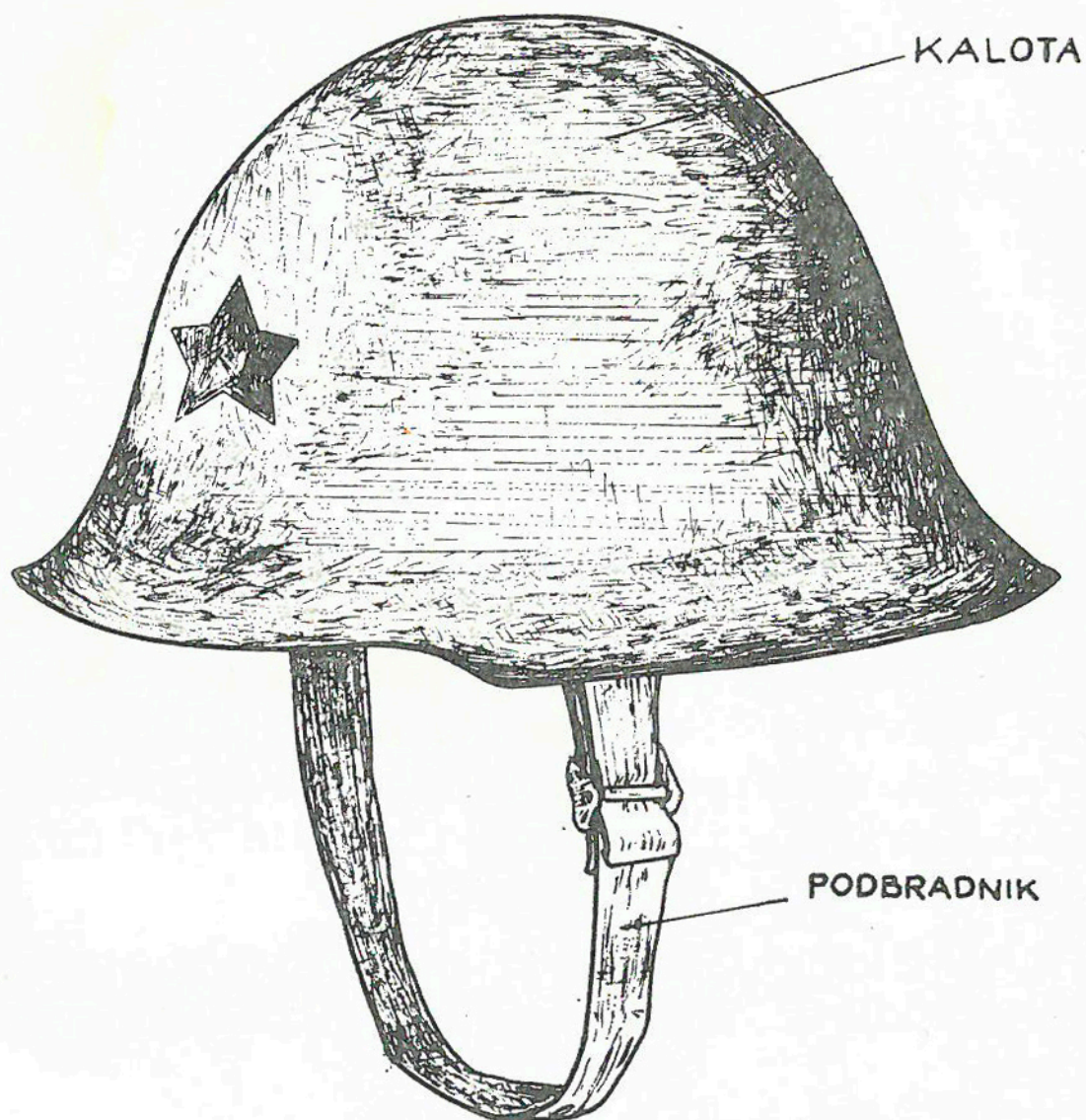
NAMENA I OPIS ŠLEMA M59

1. — Šlem je sastavni deo ratne opreme vojnika i starešina. Namenjen je za zaštitu glave od povreda različitih ubojnih i mehaničkih predmeta u toku izvršavanja borbenih i drugih zadataka u ratnim i mirnodopskim uslovima.

2. — Šlem M59 (sl. 1) sastoji se iz sledećih osnovnih delova: kalote, podbradnika i unutrašnje opreme.

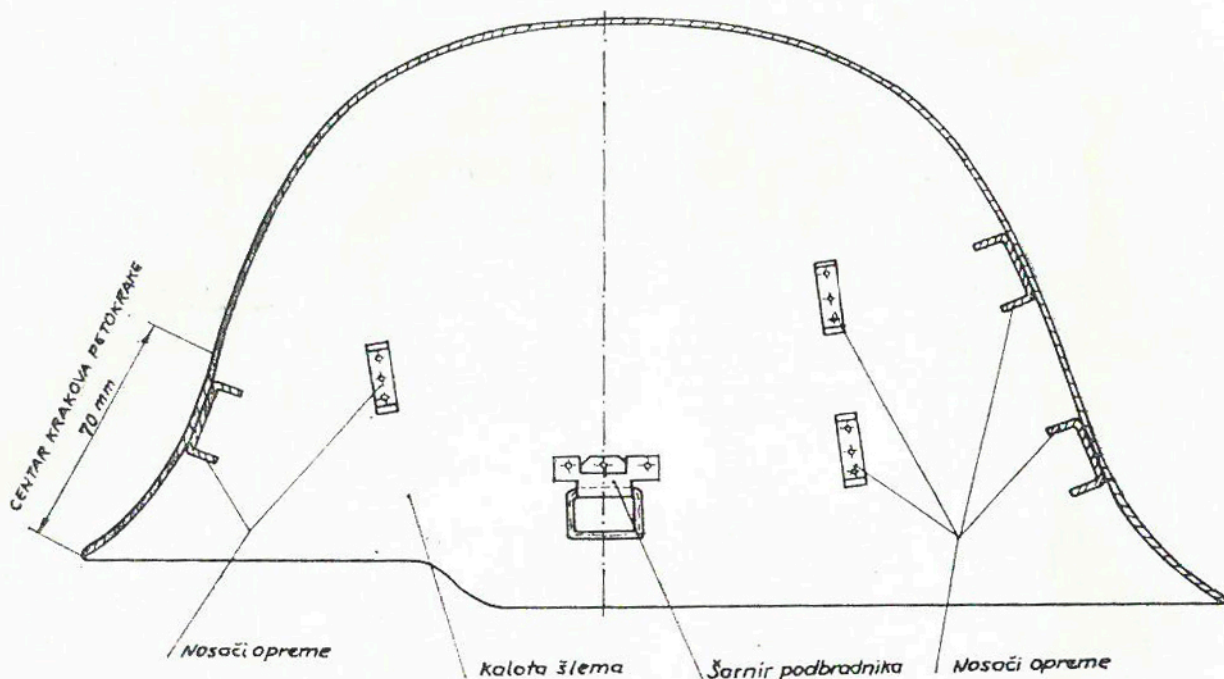
3. — Kalota šlema M59 (sl. 2) služi za zaštitu glave od povreda i spajanje ostalih delova šlema u jednu celinu. Izrađena je od čelika u jednoj veličini. Po površini kalota je zaštićena sivomaslinastom bojom a na prednjem (čelnom) delu nanešena je zvezda petokraka crvenom bojom.

4. — Na unutrašnjoj strani kalote pričvršćeni su delovi za utvrđivanje unutrašnje opreme (sl. 3). Sa leve i sa desne strane kalote pričvršćeni su šar-

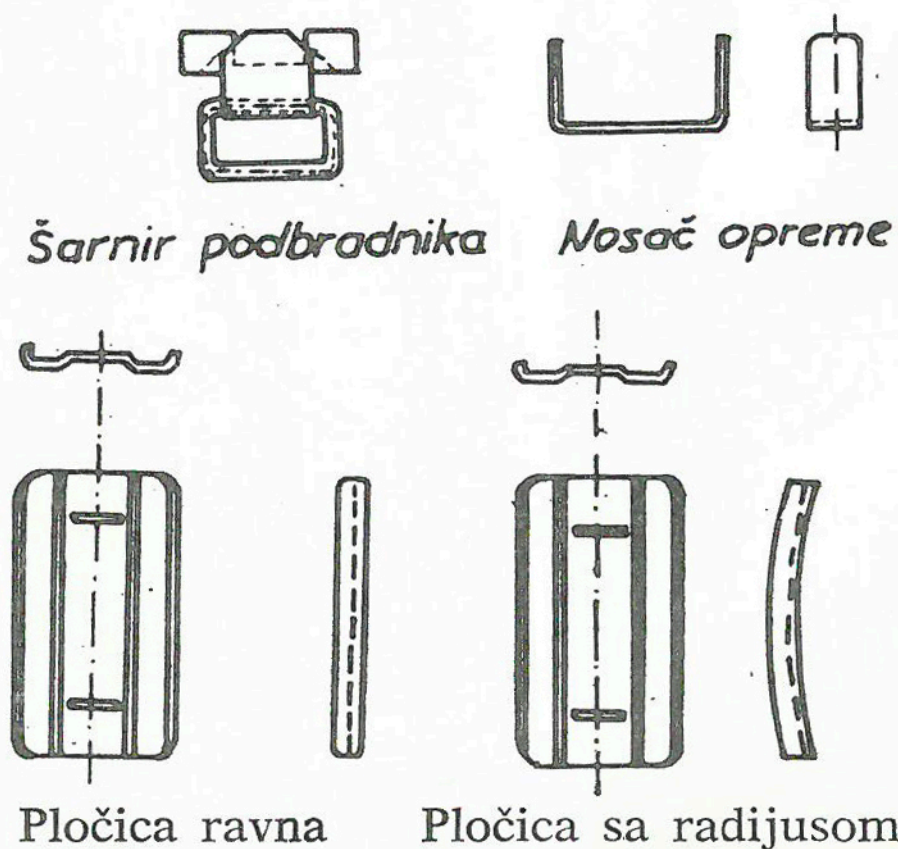

Sl. 1 — Šlem M59

niri sa gajkama kroz koje su provučeni krajevi podbradnog kaiša. Po obimu kalote pričvršćeno je 9 komada nosača unutrašnje opreme, koji su raspoređeni tako da se na 6 nosača u ravni bliže temenu šlema utvrđuju temene trake, a na preostala 3 nosača u predelu potiljka podešavajuća traka (sl. 5).

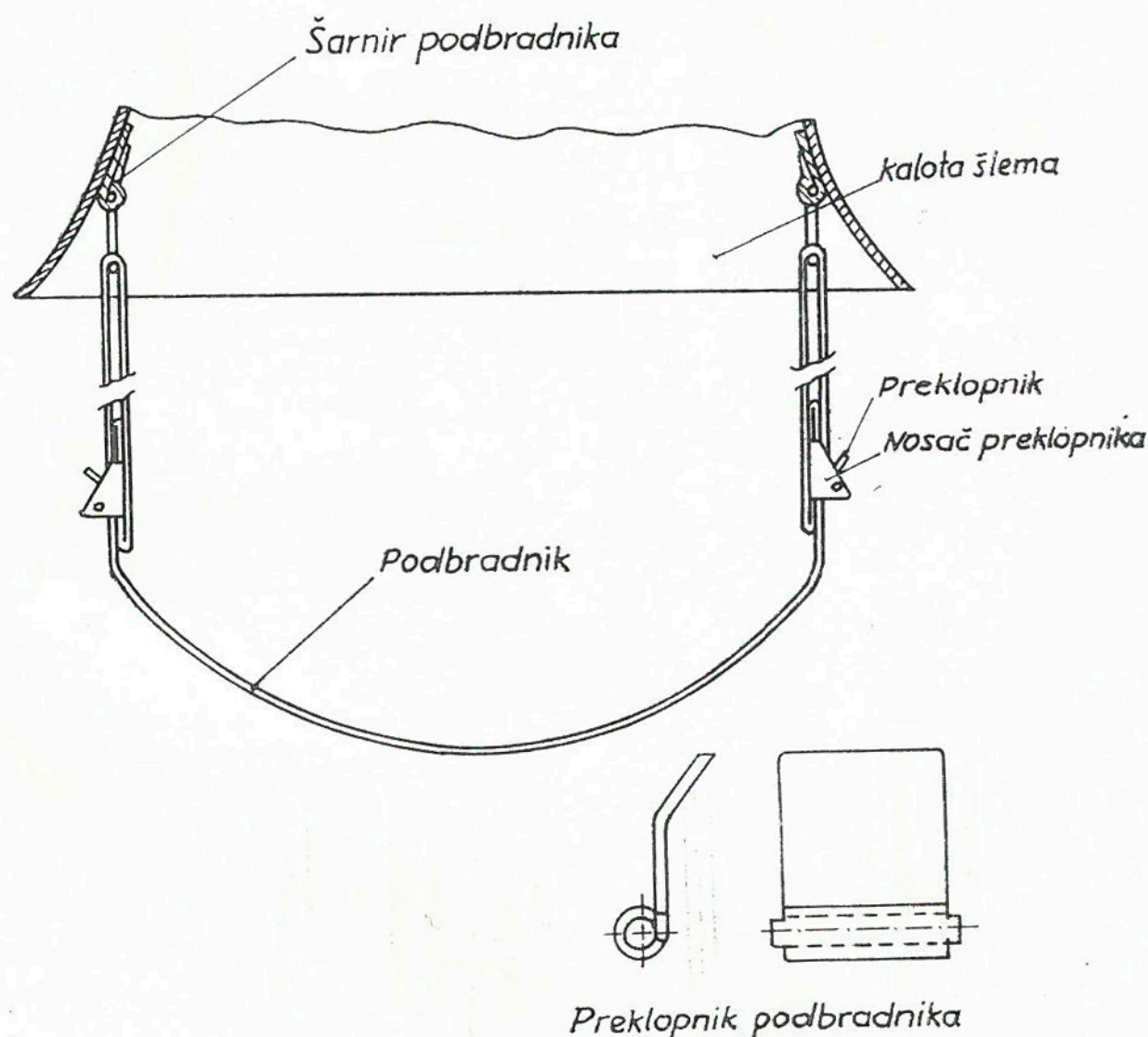

Sl. 2 — Kalota šlema M59 (presek)

Sl. 3 — Delovi za utvrđivanje opreme šlema M59

5. — **Podbradnik** (sl. 4) služi za pritezanje šlema za glavu vojnika. Sastavljen je od pamučne trake i dva nosača sa preklopnikom. Kod starih tipova šlemova podbradnik je kraći i ima samo jedan nosač sa preklopnikom. Krajevi trake podbradnika su presavijeni oko nosača sa preklopnikom a zatim prošiveni koncem. Traka je, dalje,

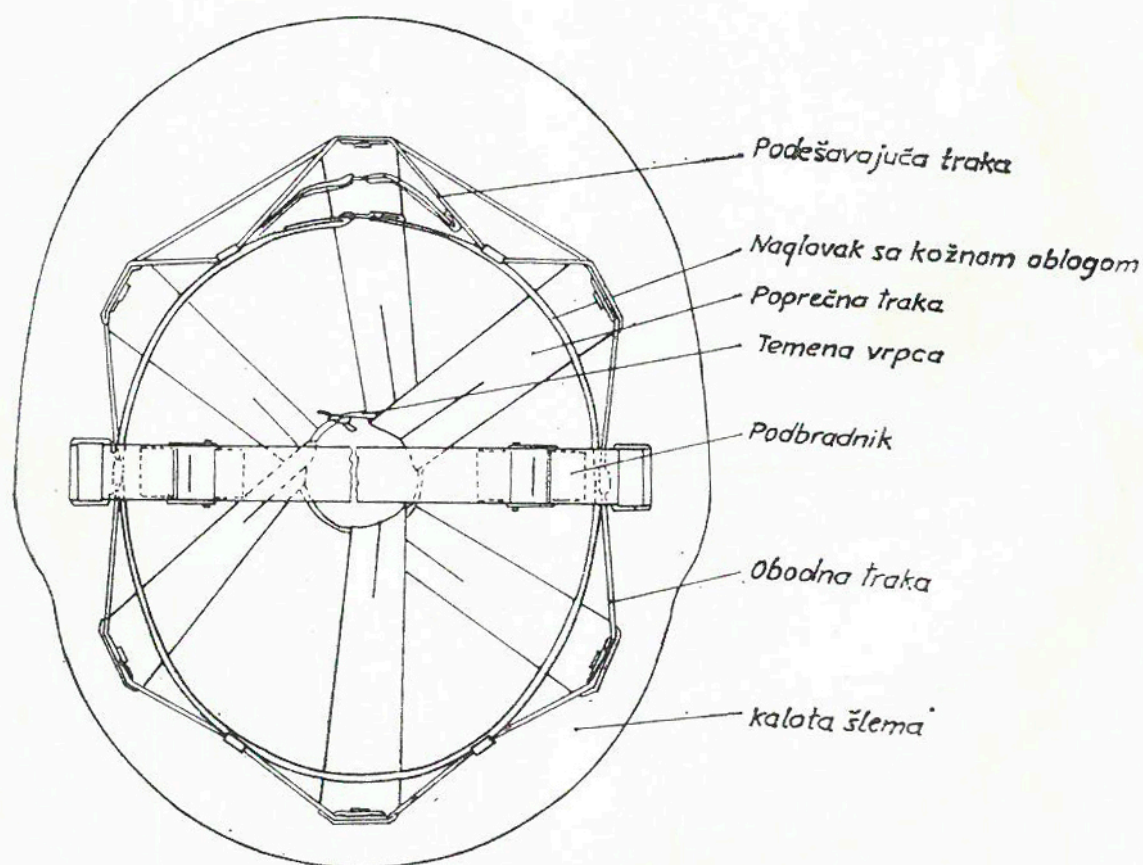

Sl. 4 — **Podbradnik**

povučena kroz gajke šarnira, a zatim prolazi kroz nosač ispod preklopnika.

6. — Nosači, pomoću preklopnika koji su okretni oko osovinice, učvršćuju traku posle zauzimanja željene dužine. Nosači sa preklopnikom omogućavaju povećanje dužine trake podbradnika i time lakše nameštanje zaštitne maske kada se šlem nalazi na glavi vojnika.

7. — Unutrašnja oprema služi za podešavanje šlema prema veličini glave vojnika kao i za udobnije nošenje šlema. Unutrašnju opremu (sl. 5) sa-

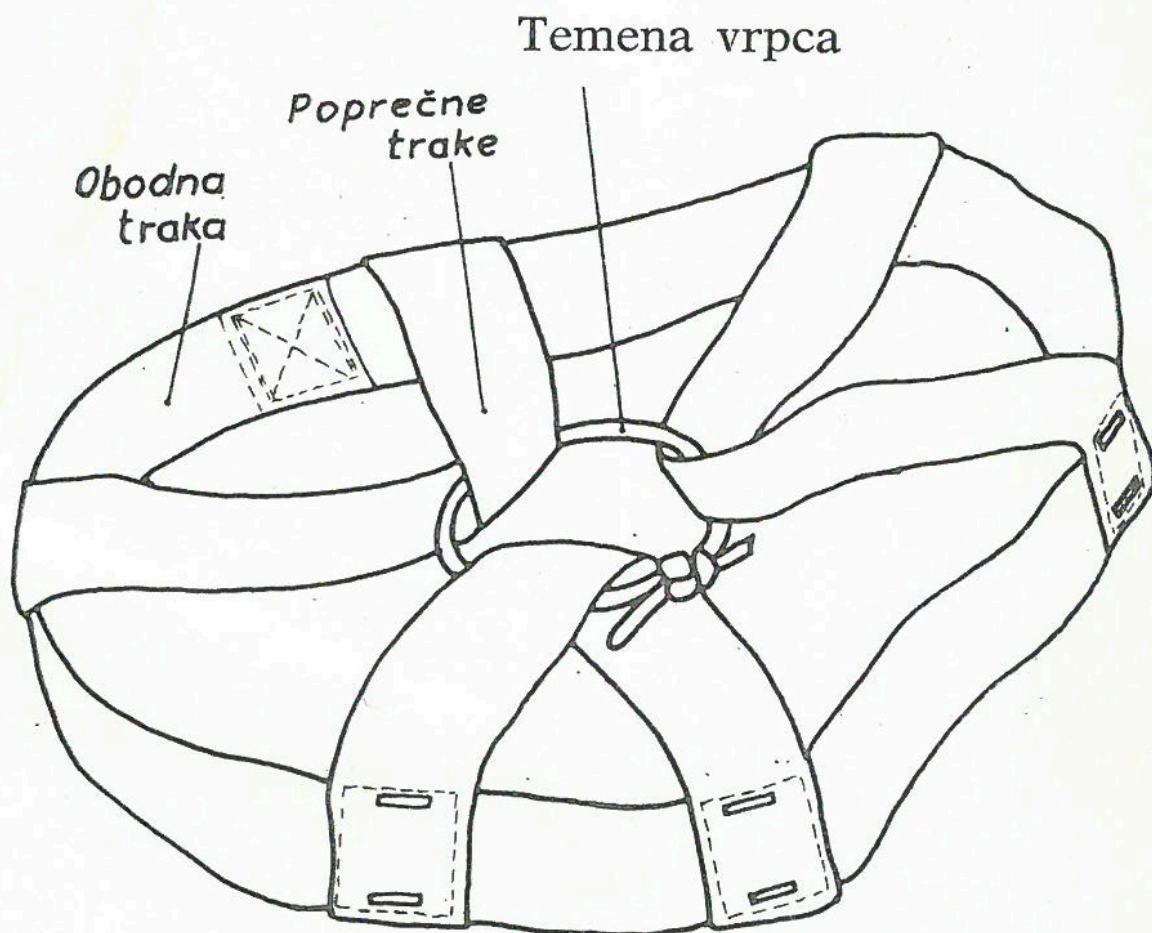

Sl. 5 — Unutrašnja oprema šlema

činjavaju: temene trake, naglavak (znojnica) i podešavajuća traka.

8. — **Temene trake** (sl. 6) sačinjavaju: obodna traka, poprečne trake i temena vrpca. Obodna traka se proteže po unutrašnjem obimu kalote šlema. Njeni krajevi su spojeni i zašiveni.

9. — Za obodnu traku simetrično su prišiveni krajevi tri poprečne trake, koje su prethodno savijene oko temene vrpce. Mesta na kojima su poprečne trake prišivene za obodnu traku su izbu-

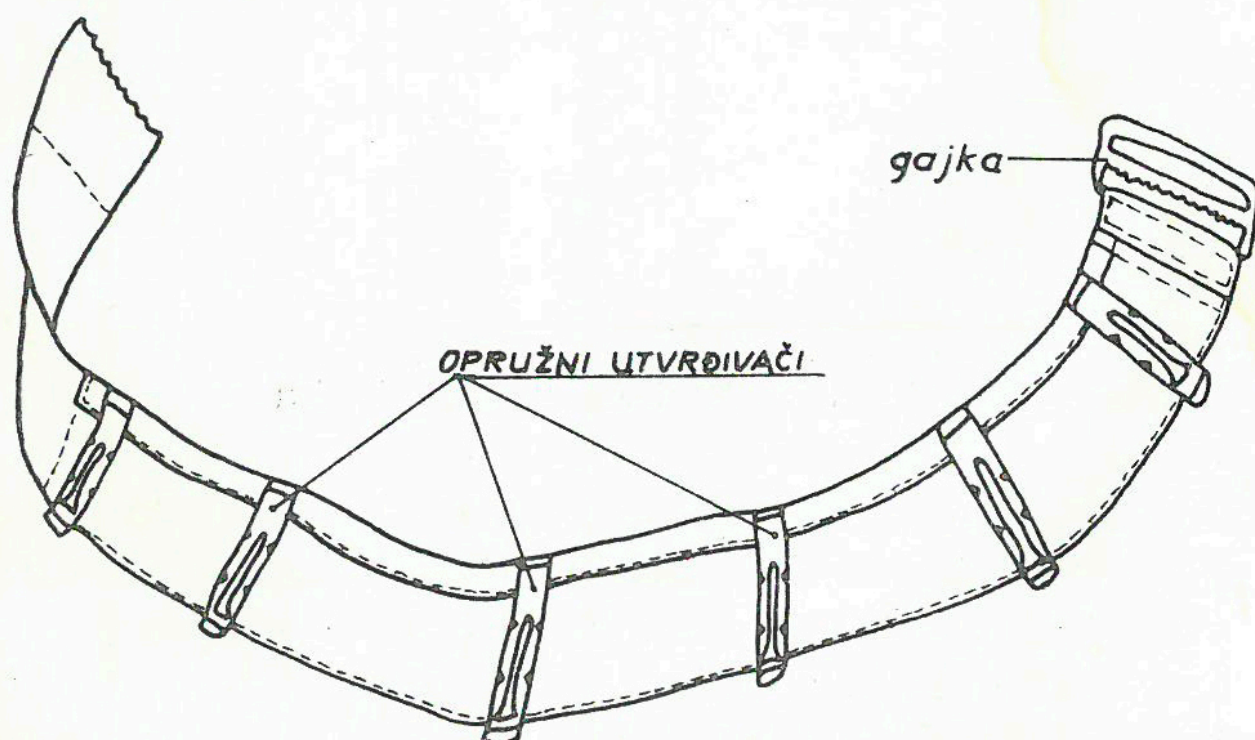

Sl. 6 — Teme trake

šena, radi prolaza ispusta nosača i učvršćivanja traka za kalotu šlema.

10. — Temena vrpca (sl. 6) povezuje sredine poprečnih traka, čijim se pritezanjem ili otpuštanjem reguliše dubina ulaženja glave u šlem, odnosno naslanjanje poprečnih traka na teme glave vojnika.

11. — Naglavak (sl. 7) sa kožnom oblogom (znojnicom) naleže na obod glave vojnika pri nošenju šlema. Sastavljen je od tekstilne trake, kožne obloge i šest opružnih utvrđivača. Provlačenjem slobodnog kraja trake kroz gajku, odnosno pritezanjem i otpuštanjem, reguliše se veličina naglavka prema veličini (obimu) glave vojnika.

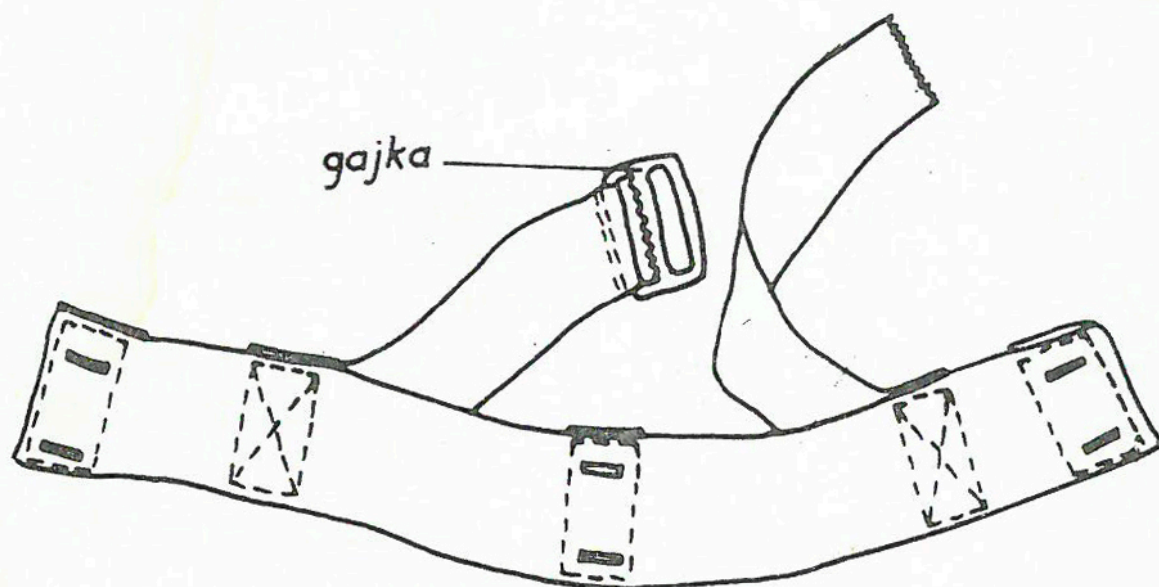

Sl. 7 — Naglavak

12. — Za unutrašnji deo trake, u dužini koja približno odgovara obimu glave vojnika, prišivena je kožna obloga (znojnica).

13. — Između trake i kožne obloge provučen je jedan kraj opružnog utvrđivača, dok se drugim krajem opružnih utvrđivača naglavak učvršćuje za obodnu traku (4 utvrđivača), odnosno za podešavajuću traku (2 utvrđivača).

14. — **Podešavajuća traka** (sl. 8) krajevima i srednjim delom pričvršćena je za kalotu šlema po-

Sl. 8 — Podešavajuća traka

moću tri nosača, koji se nalaze na zadnjem delu bliže ivici šlema. Za podešavajuću traku prišivene su, s jedne strane traka sa gajkom a s druge, obična traka. Provlačenjem slobodnog kraja trake kroz gajku, odnosno pritezanjem ili otpuštanjem, podešava se zategnutost naglavka (znojnice).

II

PRIPREMA ŠLEMA M59 ZA UPOTREBU I NAČIN KORIŠĆENJA

1. — POSTAVLJANJE OPREME NA KALOTU ŠLEMA

15. — Radi postavljanja opreme kalota šlema se postavlja na ravnu površinu, sa petokrakom zvezdom prema sebi i temenom okrenutim nadole. Postavljanje unutrašnje opreme vrši se ovim redom: prethodno se izvrši spajanje i postavljanje temenih traka, zatim podešavajuće trake i na kraju spajanje naglavka.

16. — Pre postavljanja temenih traka najpre se spajaju poprečne trake temenom vrpcom (na način prikazan na slici 6), a zatim obodna traka postavlja na kalotu šlema (sa poprečnim trakama odozdo), tako da se otvori na trakama poklope sa ispustima nosača koji se nalaze u ravni bližoj temenu šlema. Potom se preko obodne trake postavljaju pločice (sl. 3) sa unutrašnjim (savijenim) delom prema kaloti i kroz njihove otvore provlače ispusti nosača, koji se zatim presavijaju preko

pločica. Na nosač uz petokraku zvezdu postavlja se pločica sa radijusom a na ostale nosače (5 komada) ravne pločice (sl. 3).

17. — Podešavajuća traka se postavlja sa otvorima na ispuste nosača (3 komada) koji se nalaze u ravni udaljenijoj od temena (bliže obodu šlema) na zadnjem delu kalote, tako da trake sa gajkom koje su prišivene na njoj budu okrenute prema unutrašnjem delu kalote šlema. Zatim se preko podešavajuće trake postavljaju pločice sa radijusom i provlače ispusti nosača kroz odgovarajuće otvore na pločicama i presavijaju.

18. — Naglavak se postavlja preko obodne i podešavajuće trake sa obloženim delom okrenutim ka glavi vojnika, tako da deo naglavka (bez kožne obloge) sa gajkom bude postavljen u zadnji deo šlema prema potiljku. Spajanje naglavka vrši se pomoću šest opružnih utvrđivača (sl. 7), od kojih se prednja četiri spajaju sa obodnom trakom a zadnja dva (koja se nalaze bliže neobloženom delu) sa podešavajućom trakom. Opružni utvrđivači naglavka najlakše se zakopčavaju (otkopčavaju), ako se kažiprstom i palcem leve ruke utvrđivač uhvati za gornji kraj a pritisak (povlačenje) donjeg (savijenog) kraja, vrši kažiprstom i palcem desne ruke. Ovim je postavljanje opreme na kalotu šlema završeno.

19. — Skidanje opreme sa kalote vrši se obrnutim redom od postavljanja.

2. — PODEŠAVANJE UNUTRAŠNJE OPREME ŠLEMA

20. — Radi pravilnog korišćenja i udobnog nošenja, svaki vojnik pre upotrebe šlema vrši podešavanje unutrašnje opreme prema veličini glave, koje se sastoji u doterivanju obima naglavka i regulisanju visine šlema na glavi.

1) Podešavanje obima naglavka

21. — Podešavanje obima naglavka vrši se pre njegovog postavljanja na šlem. Radi podešavanja naglavak se postavlja preko čela i potiljka na glavu tako da gajka dođe na potiljak, zatim se slobodni kraj trake naglavka provlači kroz gajku a potom zateže.

22. — Pritezanje naglavka vrši se tako da šlem stoji stabilno na glavi, a da pri tome ne dođe do jačeg pritiskivanja krvnih sudova, što bi izazvalo glavobolju i zamor vojnika. Posle izvršenog doterivanja, naglavak se pričvrsti za šlem opružnim utvrđivačima.

2) Podešavanje visine šlema na glavi

23. — Podešavanje visine šlema posle stavljanja na glavu vrši se pritezanjem ili otpuštanjem temene vrpce, kojom se reguliše dubina ulaženja

glave u šlem. Pritezanje ili otpuštanje temene vrpce treba vršiti dotle dok se poprečne trake ne naslone celom površinom na teme vojnika. Pri tome imati u vidu da je kod jako pritegnute temene vrpce šlem (visoko postavljen na glavu) nestabilan, a kod slabije zategnute temene vrpce šlem (nisko postavljen) smanjuje vidno polje.

24. — Posle završenog podešavanja unutrašnje opreme šlem se stavlja na glavu i proverava pravilnost podešavanja i njegova podesnost za upotrebu, bez korišćenja podbradnika. Šlem je dobro podešen kada pri saginjanju ne spada sa glave a naglavak ne steže suviše glavu vojnika.

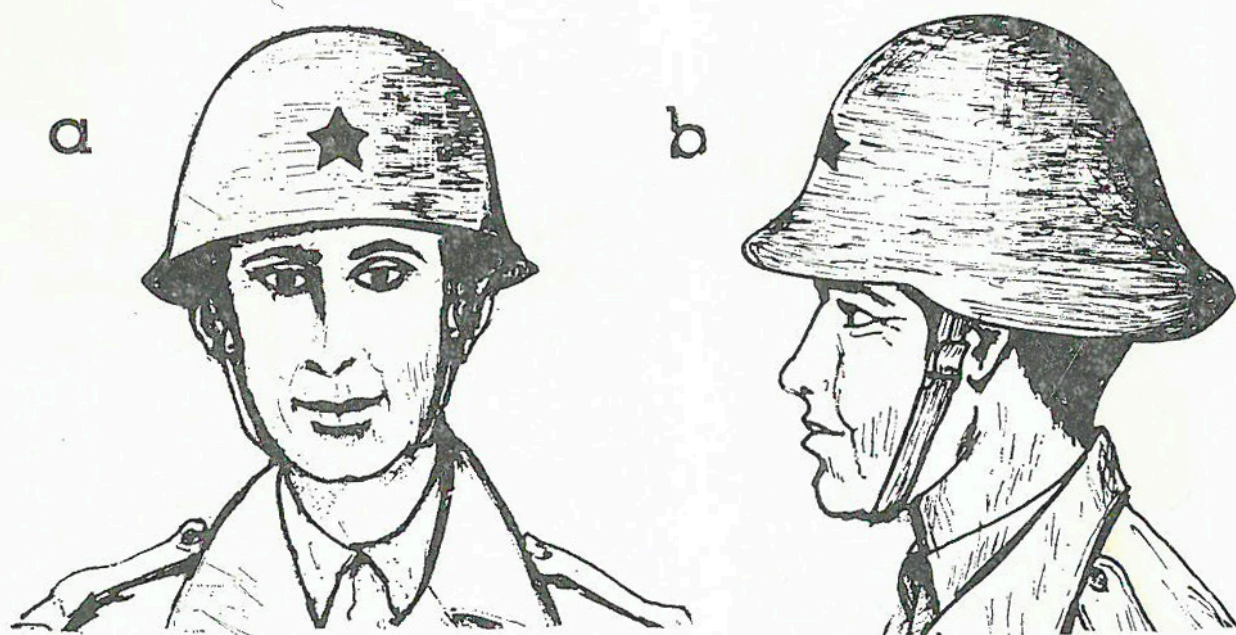
3. — NAČIN KORIŠĆENJA ŠLEMA

25. — Kada nije na glavi, šlem se nosi na rancu, torbici, opasaču i prevoznom (prenosnom) sredstvu, na način kako je to regulisano u »Uputstvu o pakovanju i nošenju materijalnih sredstava«.

26. — Radi stavljanja i nošenja šlema na glavi, kapa (šapka) se skida i stavlja u ranac, torbicu ili na drugo pogodno mesto, što reguliše starešina osnovne jedinice.

Pre stavljanje šlema preklopnici se otkopčavaju i podbradnik otpušta do kraja, tako da se lako može navući na bradu. Kad se šlem stavi na

glavu, podbradnik se priteže jednovremenim povlačenjem oba nosača preklopnika nadole sve dok podbradnik ne nalegne na obraze i ispod brade vojnika. Kada je podbradnik dovoljno pritegnut, istovremeno obema rukama preklopnike podići nagore i učvrstiti podbradnik u željenom položaju,

Sl. 9 — Pravilno podešen i postavljen šlem:

a) izgled s preda; b) izgled sa strane.

tako da budu na istom odstojanju od oboda šlema (sl. 9).

27. — Radi skidanja šlema sa glave treba otkopčati jedan ili oba preklopnika, podbradnik povući unapred i skinuti šlem.

28. — Kada je zaštitna maska u zaštitnom položaju, da bi se stavio šlem, sa glave se pret-

hodno skida zaštitna maska i šlem stavlja na vrat sa kalotom unazad a podbradnikom na grlu; zatim se ponovo uzima zaštitna maska u zaštitni položaj, stavlja šlem na glavu i priteže podbradnik (sl. 10).

Sl. 10 — Položaj šlema kada je zaštitna maska u zaštitnom položaju

29. — Radi stavljanja zaštitne maske u zaštitni položaj kada je šlem na glavi, treba otkopčati oba preklopnika i podbradnik povući nadole do kraja a kalotu zabaciti unazad; zatim uzeti zaštitnu masku u zaštitni položaj, vratiti šlem na glavu i pritegnuti podbradnik.

30. — Da bi se šlem skinuo sa glave kada je zaštitna maska u zaštitnom položaju, predhodno ga treba zabaciti unazad, skinuti zaštitnu masku a potom šlem.

III

ČUVANJE I ODRŽAVANJE ŠLEMA M59

1. — OPŠTE ODREDBE

31. — Svaki vojnik — korisnik mora da čuva i održava šlem stalno u ispravnom stanju. Posle svakog zanimanja, ukoliko je šlem zaprljan znojem, prašinom, blatom ili drugim nečistoćama, mora se očistiti.

32. — Vađenje unutrašnje opreme, opravka oštećenih delova ili slično ne sme se vršiti bez odobrenja nadležnog starešine.

Zabranjeno je urezivanje i ispisivanje slova, brojeva ili bilo kakvih oznaka na kaloti, kožnim i tekstilnim delovima unutrašnje opreme šlema. Izuzetno, može se dozvoliti ispisivanje početnih slova imena i prezimena ili brojeva, olovkom ili drugim sredstvom na unutrašnjoj strani šlema,

pod uslovom da se ovakve oznake mogu lako izbri-
sati ili oprati.

Korišenje šlema za prenos različitih delova
opreme i artikala ishrane **nije dozvoljeno**, zbog
mogućnosti kidanja delova unutrašnje opreme i
oštećenja površinske zaštite kalote.

2. — ČUVANJE ŠLEMA

33. — Šlemovi izdati na upotrebu čuvaju se
u određenim prostorijama zajedno sa ostalom op-
remom i naoružanjem. U kasarnama i uređenim
zgradama, šlemovi se čuvaju u suvim prostorijama
položeni na police, u ormare, kasete ili obešeni na
čiviluke. Vešanje šlemova o kuke zajedno sa dru-
gom opremom, kao i vešanje o oružje **zabra-
njeno je**.

34. — U van kasarskim uslovima šlemovi se
čuvaju na najpogodniji način, pri čemu voditi ra-
čuna da ne budu izloženi uticaju vlage, blata, ne-
čistoće i mehaničkih oštećenja.

35. — Šlemovi koji nisu na upotrebi pakuju
se i čuvaju u drvene sanduke spoljnih dimenzija
 $804 \times 632 \times 427$ mm. U svaki sanduk pakuje se 30
komada kompletiranih šlemova, koji se predhodno
pojedinačno obavijaju parafinisanim pergamin pa-
pirom. Prostorije u kojima se čuvaju sanduci sa
šlemovima moraju da zadovoljavaju osnovne pro-
pise za skladištenje ratnih materijalnih sredstava.

3. — ODRŽAVANJE ŠLEMA

36. — Starešine i vojnici vrše redovne dnevne i nedeljne preglede šlema radi ustanovljavanja kompletnosti, ispravnosti, čistoće i pravovremenog preduzimanja mera za otklanjanje uočenih nedostataka. Pri tome naročitu pažnju obratiti na ispravnost unutrašnje opreme i funkcionalnost delova za utvrđivanje kao i preklopnike podbradnika.

37. — Ako se tokom upotrebe ili pregledom ustanovi labavost nosača opreme i opružnih utvrđivača, treba ih pritegnuti ukoliko su ispravni. Rašivene delove unutrašnje opreme i podbradnika treba ponovo ušiti, a pokidane tekstilne i polomljene metalne delove zameniti ispravnim.

38. — Za čišćenje šlema upotrebljavaju se krpe, bolnička vata, etilalkohol (špiritus) i trihloretilen.

Posle svake upotrebe šlem se čisti čistim krpama koje, po potrebi, mogu biti i nakvašene vodom. Čišćenje šlema struganjem oštrim tvrdim predmetima, peskom i sličnim **nije dozvoljeno**, jer se time oštećuje površinska zaštita šlema. Ako je unutrašnja oprema pokvašena ili je šlem čišćen nakvašenom krpom, treba ga obavezno obrisati i osušiti suvom krpom. **Zabranjeno je** pranje šlema sapunima, deterdžentima, benzinom i sličnim sredstvima, kao i sušenje u neposrednoj blizini vatre i peći.

39. — Kada je unutrašnja oprema jače zaprljana (zamašćena), čišćenje se vrši etilalkoholom. Izvodi se pod kontrolom starešine u prostorijama obezbeđenim od požara, sa veštačkom ili jakom prirodnom ventilacijom i preduzetim drugim merama hemijsko-tehničke zaštite.

Pre početka čišćenja odvezuje se i skida temena vrpca i, po potrebi, naglavak sa kožnom oblogom (znojnicom). Da ne bi došlo do lomljenja ispusta nosača opreme, skidanje temenih traka i podešavajuće trake je **zabranjeno**, sem u slučaju predviđenom t. 42 ovoga uputstva.

40. — Za svaki pojedini šlem treba obezbediti oko 20 grama etilalkohola (u posebnim bocama) i oko 5 grama bolničke vate. Čišćenje se vrši tako, što se bolničkom vatom, koja se predhodno nakvasi etilalkoholom (ali tako da ne kaplje okolo), unutrašnja oprema sistematski trlja sve dok se vata ne zaprlja. Postupak se ponavlja sve dotle dok vata ne ostane čista. Ukoliko se pri čišćenju unutrašnje opreme pokvasi površina kalote etilalkoholom, treba je suvom krpom obrisati.

41. — Šlem se posle čišćenja ne iznosi iz prostorije za čišćenje sve dok se unutrašnja oprema ne osuši.

42. — Ukoliko je, iz bilo kog razloga, nemoguće izvesti čišćenje unutrašnje opreme šlema etilalkoholom, onda se ona skida sa kalote šlema (t. 19) i od nje odvajaju svi metalni delovi, a zatim šalje u specijalizovane radionice na hemijsko čišćenje trihloretilenom, koje vrše stručni organi.

